

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Disputatio V. De Raptu Divi Pauli.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

EXPOSITIO ARTICVL VI.

Prima Conclusio. In raptu Paulus de una re erat cert. scilicet, se raptum esse usque ad tertium cælum, alia vero erant ei omnino ignota; scilicet, utrum in corpore, aut extra corpus, hoc expressè constat ex verbis Iohannes PAULI 2. Corint. 12. Scio hominem in Christo raptum usque ad tertium cælum, sive in corpore, sive extra corpus nescio, DEVIS sit. Unde sit, quod neque in raptu, neque transito raptu Apostolus cognoverit, utrum eius anima fuerit à corpore separata, necne, quod probat Divus Thomas ex D. Augustino lib. 12. super Genes. cap. 5. ubi post longam inquisitionem concludit: Restat ergo (inquit) fortasse, ut hoc ipsum cum ignorasse intelligamus (utrum quando in tertium cælum raptus est, in corpore fuerit anima, quomodo est anima in corpore, cum corpus vivere dicitur, sive vigi-

lantis, sive dormientis, sive in ecstasi à sensibus alienatis), an omnino de corpore exierit, ut mortuum corpus jaceret.

Secunda Conclusio ex Resp. ad 3. Visio Pauli in raptu quantum ad aliquid fuit similis visioni beatorum, scilicet quantum ad id quod videbatur, & quantum ad aliquid dissimilat, scilicet quantum ad modum videndi, quia non ita perfecte vidit, sicut Sancti, qui sunt in Patria. Unde Augustinus dicit 12. super Genes. ad literam. Quamvis abreptus a postulo à carnis sensibus in tertium cælum, hoc defusus ad plenam perfectamque cognitionem verum, que Angelus inest, quod sive in corpore esset, sive extra corpus esset, nesciebat. Hoc utique non debet, cum receptu corporibus in resurrectione mortuorum corruptibile hoc induetur incorruptione.

Observatio circa litteram Articuli VI.

Circa secundam conclusionem Articuli notandum, cum Caje anno præcipue circa illavera Augustini, que quidem causè legenda sunt, neque ex eis colligas, quod tantum hoc defuerit Paulo ad plenam perfectamque cognitionem retum quæ Angelis inest, &c. Quoniam verisimile

est, immo majus iudicium de multis aliis. Quandoquidem multa alia non pertinebant ad ipsum Paulum; se autem in corpore vel extra corpus esse, vel rapi ad se pertinebat, meminit autem hojus filius Augustinus, non quod hoc solum exceptum sit, sed quia hoc solum scriptum est.

DISPUTATIO V.

De Raptu Divi Pauli.

Dicitur quod Thomas differuit de raptu & ecstasi divina, jam ab isto articulo tertio usque ad sextum inclusivè incipit de ea specie raptus differere, quæ inter alias est nobilissima, de raptu, inquam, quo anima Pauli ad divinæ essentiae visionem divinitus fuit elevata; circa hujusmodi autem Divi Pauli raptum primò differemus, an Paulus in raptu viderit divinam essentiam, idemque de Moysè, DEO dante, inquirimus. Secundò, An visio intuitiva DEI mortali homini communicata natura sua efficiat ecstasim, id est, à sensibus abstractionem. Tertio, Quid intelligatur per tertium cælum, ad quod fuit Paulus sublimatus. Quartò, Ignoraveritne Paulus, an esset in corpore vel extra corpus. Quintò, An transacto raptu fuerit Paulus recordatus eorum, quæ vidit. Sextò, An anima Pauli fuerit in raptu à corpore separata.

C A P V T I.

Vtrum tam Paulus, quam Moyses divina virtute fuerint elevati ad divinæ Essentia unionem.

Prima Assertio: Licet facialis DEI visio alterius sit vita, ac post mortem finis adipiscendus, ad quem in hac vita tendimus, nihil obstat quominus DEUS, si velit eum post adhuc manifestare, possit in hac vita mortali ab homine clarè & intuitivè videri.

Hæc sententia aperiè colligitur ex Divo Bonaventura, qui de septem gradibus contemplationis,

dum hunc visionis clarae DEI septimum & postremum constituit gradum. Primum gradum, inquit, dicamus ignem. Secundum anctionem. Tertium ecstasim. Quartum speculationem. Quintum gustum. Sexum quietem. Septimum gloriam.

Nec multum distat Divus Thomas 2. 2. que 180. art. 4. ad 3. in sexo gradu ponit contemplationem divinae veritatis, in qua finaliter inquit, contemplatio perficitur. Et clarius idem D. Thomas atque in corpore, ubi sic ait: In hac vita potest esse aliquis dupliciter. Uno modo, secundum actum, in quantum scilicet actualiter uicit sensibus corporis; & sic nullo modo contemplatio praesentis vite potest pertinere ad videndum DEI essentiam. Alio modo potest esse aliquis in hac vita potentialiter, & non secundum

dū adū in quantum anima ejus est corpore mortali conjuncta ut forma; ita tamen, ut non utatur corporis sensibus, aut etiam imaginatione, sicut accidit in raptu: & sic potest contemplatio huius vite pertinere ad visionem divine essentia. Vnde supremus gradus contemplationis praesens vita est, qualiter habuit Paulus in raptu, secundum quem sicut medio modo se habebat inter statum presentis vite, & futurae. At idem D. Thomas supra dixerat, nempe in hoc articulo, & in aliis locis de Paulo, quod in raptu divinam essentiam videbit.

Unde quamvis hic gradus contemplationis proprius sit Beatorum, non dubium quin aliquando mortali homine in terris deget, saltem ad tempus, & in transitu dari possit, in qua re facile omnes Theologi conveniuntur.

An vero hoc quod possibile est fieri, aliquando factum sit, inter Doctores sacros & Scholasticos magna est controversia. Et primum quidem dubitatur sententia Divi Augustini & D. Thome de Moysi & Paulo afferentium viduisse clare divinam essentiam; multi enim Patres ac Doctores scholastici sentiunt nullos in carne viventes clare & intuitiva divinam essentiam viduisse. Et ut ad rem ipsam accedamus, primò inquiremus de Moysi, postea de Paulo differemus.

Quod vero Moyes non viderit divinam essentiam, affirman gravisimi Patres, ac non contentantur Scholastici Auctores; inter Patres hanc sententiam tenent Dionys. cap. 4. calef. Hierarchie, & primo cap. de mystica Theologia. D. Irenaeus lib. adversus heres Valentini cap. 37. Origenes, Hilarius, Chrysostomus, Cyrius Alexandrinus, Hieronymus, Nazianzenus, & Nyssenus, Bernardus, Gregorius magnus, & quamplures alii Patres adducti à Molina & Vasquez prima parte, quist. 12. art. 11, qui etiam plures scholasticos Doctores afferunt.

Hec quidem sententia primò ab eis confitatur; quia cum manifestatio divinae essentiae pendeat ex sola divina voluntate, ex sola divina revelatione, dicendum est, utrum divina essentia Moye & Paulo fuerit revelata, aut non. Hec autem revelatio constare debet nobis, aut Ecclesia traditione, definitione, aut fac. Scriptura. Ecclesia vero tradizione, qua in doctrina Patrum conunterit, non constat, immo contrarium; neque ex definitione Ecclesia aliquid habemus, neque etiam ex Scriptura, immo contrarium ex eis probatur. Primum ex illo Joan. 1. cap. 1. DEVM nemo vidit unquam; immo si contextum ipsum attenue expendamus, de Moyte etiam peccati est id dictum videtur. Dixit enim prius Joannes: Lex per Moysem data est, gratia & veritas per IESVM Christum facta est, ut ostendere differentiam inter Ch. istum & Moysem, qui maximus inter Prophetas habebatur, & ipsum Christum Moyse preferre. Christi vero excellentiam non modo in eo demonstrat, quod gratia & veritas per eum facta sunt, sed etiam, quod ipse solus, quiescens in limu Patris videbit DEUM, ut ejus mystica enarrare posset, & ideo scilicet DEVM nemo vidit unquam: unigenitus filius, qui est in limu Patris ipse narravit nobis. Nam si Moyse DEUM fecerit etiam clare vidisse, ipse nobis enarrare potuisse, non autem solus Christus,

Secundò probatur, quia cum Moyse Exodi 33. petisset a DEO: Ostende mihi faciem tuam. Respondebat illi DEUS, non poteris videre faciem meam. Et paulò inferius: Posterior a mea videbas, faciem a mea videre non poteris, quia in multis codicibus loco illorum vel borm, faciem tuam, legitur viam tuam. Sic enim in Hebreo 10 & alijs vulgaris codicibus habetur, ac si dicatur: Si precipis, ut datum populum hunc, ut non indicas mihi, quem missuris mecum, & viam demonstret hujus peregrinationis, per quam relis hunc populum deducere, ergo pertinet a Domino. Accidit itius innatus, non vero videt eis ejus faciem.

Tertio. Eadem sententia confirmatur auctoritate Evaristi Papæ in prima epistola decretal; ubi definit tam Filii quam Patris naturam, lucem esse inaccessibilem, contra eos, qui doceban: hoc solum Patri convenire, obiter tanquam novum auct. Pon. clarè videndum esse. Non scit Moyse, inquit, certaque propheta, per enigmata & figuram, sed ipsam veraciter in Filio continebitur veritatis imaginem.

Ex sacrificio quoque litteris colliguntur neque Moyses, ut diximus, neque Paulum viduisse divinam essentiam. Nam si de Paulo ex aliquo loco constaret, maximè ex illo 2. Corinth. 12. Audi arcana DEI, &c. Audire enim magis pertinet ad fidem, ut inquit D. Paulus ad Roman. 10. Fides ex auditu, quam ad visionem. Et quidem in dubium est, & apud factos & apud prophanos autores, quod audire acceptatur pro videre.

Ultimo arguitur, sequitur ex opposita sententia, quod Divus Paulus in raptu non haberent fidem, etiam in habitu, consequens est fallitur, quia Paulus tunc erat viator, & ex consequenti fidelis. Probatur seq. Nam visio clara DEI non potuit haberi a Paulo, absque lumine gloriae, sed fides etiam in habitu non comparatur luminis gloriae, ergo.

Dices cum D. Thoma 2.2. quest. 17. art. 3. ad 2. Quod lumen gloriae in Paulo non habuit esse permanens, sed fuit illi datum per modum transiuntis, & ita compatiebatur secum fidem in habitu.

Sed contra, lumen claram & obscurum opponuntur, sicut habitus & privatio, ego non possum esse simul, neque per unum instans, sicut homo non potest esse simul videns & cecus, neque per unum instans, at fides & lumen gloriae habent se sicut claram & obscurum.

Secunda assertio: Valde probabilis est ea sententia, qua tener, neque Moysem, neque Paulum vidisse divinam essentiam, tum ob auctoritatem Patrum, tum etiam orationes superius adductas.

Tertia assertio: Probabilior ac magis consona fac. Scriptoris arque SS. gravissimorumque Patrum testimonis, Moysem & Paulum divinam essentiam vidisse. Imprimis eam docuit Divus Augustinus Epist. 112. ad Paulinam cap. 12. & 13. & aperiit eam tradit. lib. 12. super Genes. cap. 27. Cujus quidem auhoritas tanu ponderis fuit a. pud. Divum Thomam, ut ejus sententia multis in locu mordicus adhaeret. Eam docet in articulo 3. batur ex his questionis, & quest. 80. ubi supra articulo 4. & 5. & prima parte quest. 12. articulo 11. Inque multis aliis locis, in quibus Cajeranus & recentiores Thomistæ ipsum aperiuntur, & ex Patribus pro hac sententia referuntur Ambrosius lib. 1. Examen. cap. 32. Divus Basilius homilia prima Examen. lusque.

Hu-

Sententia
negans
probatur
diversis
fac. littera-
rarum
aliisque
testimoniis.

1. Joan. 1.

Ibid.

Hugo V. Etorius primo Tomo in questionibus in Epist. 2. ad Corinth. q. 34.

Quid
Moyses
perierit
dicens; O-
stende
mihi fa-
ciem
tuam.

E: primò probatur de Moysè ex illo loco Exodus 33. Si inveni gratiam in conspectu tuo: ostende mihi faciem tuam. Quid si autem ostendere faciem, expresserunt Septuaginta transferentes: Ostende mihi te ipsum manifeste. Imo & ipse Prophetæ, qui ierum paulò post ad Dominum oravit, dicens: Ostende mihi gloriam tuam. Quia enim est gloria DEI, nisi facies DEI, & quæ facies DEI, nisi ejus substantia, & essentia ejus, cujus aspectus beatorum? Neque obstat quod DEUS videatur non annulisse petitioni Prophetæ, illis verbis: Non enim poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo & vivet. Ecce rursus: Videbis posteriora mea, faciem autem meam vide non poteris. Licer enim tunc non fuit ei facies Domini revelata, ut eam amplius defederet, & desideraret ad eam videndam præpararet; attamen illi est alio loco detecta. Nam & ipse Dominus alibi ait: Si quis inter vos fuerit Prophetæ Domini, in visione apparebit ei, vel per somnium loquor ad illum. At non talis servus mens Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei, & palam & non per anigmata & figuræ ad Domininam videret, ita quem locum si ponamus illum Pauli: Videmus nunc per speculum in ængamate, tunc autem facie ad faciem videbimus. Alius Prophætus visionem DEI per figuræ & ængamate fuisse dat am: Moysi vero visionem claram, quæ vocatur ore ad os, & palam, & non per ængamate fuisse concessam.

Neque per hanc visionem intellectualis solum visio potest intelligi, quasi alii Prophetæ imaginariam, Moyses autem intellectualis habuit. Quoniam & David ut supra, yidimus intellectuali visione multa fidei mysteria contemplari est, & non est credibile, quod alii Prophetæ Ecclesiæ Magistri, & factorum libitorum Scriptores caruerint, neque etiam visio ore ad os, & palam, & non per ængamate visionem corpoream, qua DEUS in corpore ab Angelo assumptus, & nomine DEI loquens visus sit, significare potest, quoniam Moyses in visionum præstantia alii Prophæti anteponitur, sic autem potius postponetur, cum visio corporea omnium infima sit, cuius fine dubio ex omnium contentu, imaginaria & intellectualis preferuntur, vidit ergo Moyses aliquid quando DEUM clara visione & merito, ut superius Ecclesiæ antiquæ legislator, evidenter esset instrutus, neque aliquid refert, quod Scriptura non dixerit, quando divinam essentiam videt, quia multa dona Prophetæ Legis veteris prærogata scripta non sunt.

Confiniatur igitur, quia Exodi 33. promiserat ei Dominus: Ostendam tibi omne bonum, id est, me ipsum, in quo continetur omne bonum. Cum ergo tunc non impleverit, eo quod Dominus noluerit, pro tunc ostendere faciem suam, sit, ut postea illud impleverit, ut constat Numerorum 12. ubi dicitur: Palam & non per anigmata & figuræ Domnum vidit.

Ratione etiam probatur, quia cum Moyses futurus esset Populo Iudaico Magister, & Legifer, confratum quidem erat, ut ei sicut Paulus Genuum Doctori, & Evangelii Prædicatori DEI essentia clara sicut est, revelaretur.

De S. PAULO probatur, quod divinam essentiam adhuc inter nos degens viderit; quod ex eo colligatur, quia ipse 2. Corinti 12. ita testatur: Scio hominem vidit.

nem in Christo ante annos 14. sive in corpore, sive extra corpus, nescio, DEVS fecit, raptum huiusmodi usque ad tertium cælum, & scio huiusmodi hominem, sive in corpore sive extra corpus, nescio, DEVS fecit. Quoniam raptus est in Paradisum, & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Circa quem locum libet Anselmi sententiam ita ibidem scribens adducere: Cur autem non credamus, quod tanto apostolo, Doctor gentium, & propterea usque ad istam excellentissimam visionem voluerit DEVIS demonstrare viam, in qua post hanc vitam videndum est in eternum? Et cur non dicitur iste paradiſus excepto illo, in quo corporaliter vixit Adam? si enim propriè quidam nemorosus locus, translatu autem verbo omnis etiam spiritualia quasi regio, ubi anima bene est, merito quasi paraclitus dici potest, non solum tertium cælum, quicquid illud est, quod profecto magnum, sublimiterque præclarum est, sed etiam in ipso homini latitia quadam bona conscientia paradisus est. Si ergo primum cælum recte accipimus, generali nomine hoc omne corporeum, quicquid est super aquas & terram. Secundum autem in similitudine corporali, quod spiritualiter sicut illud unde animalibus plenus in eis est. Petrus Dicetus ille submisus est. Tertium vero quod mente conspicitur, ita & secreta, & remotæ, & omnino abrepta a sensibus carnis, atque mundaria ut ea, quæ in illo cælo sunt, & ipsam DEI substantiam, verbunque Domini per quod facta sunt omnia in charitate spiritus sancti ineffabiliter valeat videre, & audire, non incongruenter arbitrari, & illuc apostolus esse raptum, & ibi fortassis esse paradisum omnibus meliorum, & (si dico oportet) paradisum paradisorum. Nec contrarium est huic intelligenti illud, quod Moyses dominus ait: Non videbit me homo & vivet, quia nesciœ est abstrahi ab hac vita mentem, quando in illius ineffabilitatem visionem assumpitur, sicut apostoli mens divinitus raptæ est ex hac vita ad Angelicam vitam, antequam per istam communem mortem carne solvereatur. Hac ille. At non dixit Paulus se aliquid vidisse, sed audiisse nihil referi, quia mos Prophetarum est verbum pro te, & auditionem pro visione accipere, ideo dicit Scriptura Luc. 1. Non erit impossibile apud DEVUM omne verbum. Et Habacuc 3. 1. Domine audiri auditionem tuam, & timui. At audiri arcana verba, DEVUM autem una res simplicissima est: DEVUM vidit, & multa mysteria audivit, seu intellexit, quæ hominibus manifestanda non erant, ipsi autem fuerunt utilissima cui fuerunt propalata.

Secundum. Suaderi potest hæc sententia, quia dicit se audiisse arcana verba, hoc est, ineffabilia, quæ non licet homini loqui: hæc autem, ut docet Diuinus Thomas in praesenti articulo, videntur esse, quæ pertinent ad visionem Beatorum, quæ statim hujus vita excedunt.

Tertiū. Quia Acto 26. dicitur: Ad hoc apparisti tibi, ut constituant te ministrum & testem eorum, quæ vidisti. At Paulus constitutus fuit testis & ministri præicationis mysterii sanctissimæ Trinitatis; ergo vidit mysterium sanctissimæ Trinitatis, ac proinde divinam essentiam.

Demum confirmari potest, quod testimonis illa citata: Non videbit me homo, & vivet, & DEVUM nemo vidit unquam; non tam urgent de Paulo, quam de Moyses; Paulus namque de raptu suo sic ait: Sive in corpore, sive extra corpus nescio. Quod si extra corpus erat Pauli in illa temporis mora, quæ fuit raptus, jam non erat homo, neque erat degens in hac mortalita vita, tamen ad eam esset redditus.

Præterea esto esset in corpore non vivebat animali vita, quandoquidem non exercebat, neque poterat exercere in eo statu operationes animæ sentientis. Quidam autem interpretatur illa loca de homine vivente, hoc est, potente ut operationibus partis sentientis.

His etiam accedit Patres super citatos, qui negant Moysem vidisse divinam esseentiam, nihil de PAULO fuisse locutus. In nova præterea lege majore esse manifestationem DEI, quam fuerit quondam in veteri lege, constat.

Ad argumenta in oppositum responderetur, quod illa testimonia intelligenda sunt, secundum potentiam ordinariam DEI, ac Paulus & Moyse per absolucionem DEI potentiam admissam sunt ad visionem divinæ essentiaz. Secundò responderetur, quod illa testimonia loquuntur de visione comprehensiva DEI, quam nulla creatura potest habere, & ad illud certum monachum ponderatum ex Joanne 1. responderetur cum Cajetano ibidem, quod Christus Dominus in hoc excelluit Moysem & etiam Angelos beatos, quod Christus tanquam naturalis DEI Filius jure hereditario admissus est ad visionem divinæ essentiaz, Moyse vero & etiam Beati admissi sunt ex gratia & liberalitatem DEI. Præterea dici potest secundum Christum excelluisse Moysem in eo, quod comprehendebat divinam essentiam, prout eti: DEUS, & ita comprehendebat omnia mysteria gratiae, Moyse vero revelata fuerunt, in divina essentia aliquot mysticia particularia gratia juxta dispositionem divina voluntatis.

Ad secundum responderetur, quod illa verba, si inveni gratiam tuam, ostende mihi faciem tuam, quia ut Septuaginta a translato, idem est, ac si diceret, Ostende mihi regnum. Vide quae superioris diximus in prima probatione terribilis assertionis.

Ad tertium responderetur, quod Evaristus Pontifex in illa sententia docenda habuit se ut Doctor particularis privatam sententiam exponens, non ut Ponifex definitus.

Ad quartum responderetur, quod visio divine essentiaz vocatur à Paulo auditi, dicens: Audiri aera anima verbis, eo quod per illam visionem Paulus instruitus est de mysteriis gratiae, tanquam per doctrinam alissimi Magistri, & tanquam Discipulus DEI, ut postea fieret magister. Quare ratio in oppositum adducta nullius est momenti, maxime, quia Christus Dominus sepe affimat, se audivisse & didicisse à Patre, quod nullo modo potest dici pertinere ad fidem, sed ad visionem, unde sic locutio est per intellectum, ita visio intellectus auditio dicitur.

Ad ultimum responderetur, solutionem ibi assignatam esse sufficientem; ad Replacitum vero dicetur, quod habitus fidei non est lumen formale, sed lumen causale causatum, luminis actualis, & idem sentendum de lumine gloriae, unde habitus fidei, & lumen gloriae non opponuntur proprie tanquam habitus & privatio.

C A P V T II.

An aliis præter Paulum & Moysem concessa fuerit visio divina essentiaz.

Nonnullorum adducuntur opiniones

nim in omni etate virtus dono contemplationis id existit eximiè ornatis, hanc gratiam à Domino fuisse manitam concessam, ut aliquiores ipsum clare & intuitivè conspexerint. Hanc sententiam docuit Divus Bonaventura de luminaribus Ecclesiæ sermone 3. ubi sic ait: Intelligentia per raptum in DEUM ab optata responderet tibi diei. De hoc raptu dicit Apolonus: Scio hominem ante annos quattuordecim sive in corpore, sive extra corpus nescio, DEUS sit. Raptum hujusmodi. Hic raptus facit annam simillimam DEO, quantum esse potest in statu vita. Rapti autem non habent habitum gloriam, sed actum, & sicut raptus est in confinio vita & patriæ, ita est in confinio unionis & separationis à corpore. docet & Dionysius Richelius lib. 3. de contemplat. art. 24. Hoc autem penitendum, quod quamvis ex Scriptura Canonica non pateat, quemque primum hominem DEUM per speciem in vita conspicuisse præsenti, præter Moysem & Paulum, an tamen ipsi sunt duxata tantum concessionem sit culmen perfectionis, non constat.

Quidam demum Sanctorum sic loqui & sentire videntur, quasi aliquando ineffabiliter raptim quibusdam amantissimis DEI ad punctum hujusmodi contemplatio in vita hac concedatur, de qua re ego cœcuriens loqui amplius non præsumo, hoc duxata adjicio, quia revera Beati mandato corde, quoniam ipsi DEUM ridebunt.

Præterea qui Henricum Harphium in Tractatu de via contemplativa supersentiali. Et Rusbrochium lib. 2. de mortis spiritu lib. atque legerit, facile conciceret eos in hanc sententiam inclinare.

Alii vero aliquibus virtutis sanctis & insignibus in hac mortali vita visionem claram essentiaz divinæ fuisse concessam, aperie docent. Quidam id affirmant de Adamo in labore illo quem Dominus ei misit in paradiso Genes. 2. & putant esse doctrinam Divi Augustini, lib. 9. super Genes. ad litteram, cap. ultimo. Ubique docet Adam in illo labore interfuisse Curia celesti. Et Bernardus sermone 2. Septuagesima, ubi inquit: Adam tune obdormivisse in tunc incommutabilis veritatis. D. Thomas 1. part. quæst. 24. art. 1. leviter attigit rem hanc, tamen non definit.

Hea ramo sententia nulla ratione vera videatur, nec potest colligi ex illo testimonio Genes. 2. Imo neque Patres id affirmant, solum enim assertunt in illa ecstasi mirabilis fuisse elevatum ad intelligentiam mysteriæ divinae, de visione autem divinae essentiaz nihil affirmant.

Præterea de Divo Benedicto id ipsum tenent alii, quod afferere videatur Divus Gregorius 2. dialogorum cap. 35. Fixum tene, Petre, quod loqueris, quia anima videntur Creatorem angustiæ est omnis creatura. Quamlibet etenim partum de luce Creatoris appeterit, breve ei sit omne, quod creatum est, quia ipsa luce visionis intima mente laxatur simus, tanquam expanditur in DEO, ut superior exaltat mundo, sic vero ipsa videntis anima supra sensus ipsam, cùmque in DEI lumine raptus supra se, in interioribus ampliatur, & dum se conficit exaltata, comprehendit quam breve sit, quod comprehendere humiliata non poterat. Hæc Gregorius. Cujus quidem sententiam explicat Divus Thomas 2.2. quæst. 180. art. 5. ad 3. & quædlibet 1. art. 1. ubi oppositum docet, aperie affirmans Divum Gregorium locutum fuisse de eximia aliqua visione, & revelatione, non vero de ipsa essentiaz divina clara visione.

Nec defuncti, qui dicunt Divum Augustinum in contemplatione positum divitiam electum clas-

*An homo vivens hac vita mortali posse
DEVM videre abique eo, quod anima
eius à corpore separetur.*

re vidisse; propter quod ipse de se, ac de sua matre loquens lib. 9. Confess. cap. 10. Cum essent ad ostia Tiberina, ubi loquens de illa visione, quam ibi habuerunt, ita scribit: Si continuetur hoc, & subtrahantur alia visiones, ut talis sit sempiterna vita, quale sicut hoc momentum intelligentia, cui suspiravimus, nomine hoc est, intra in gaudium Domini tui. Sed verè Augustinus, aut dulcedine visionis captus putavit se DEUM vidisse, aut ut magnitudine contemplationis & ecclasis, quam experitus fuerat, exolleret, eam comparavit aeterno gaudio & felicitati, de qua iure dicitur: Intra in gaudium Domini tui.

Et quidem si alicui ex predicatis, aut aliis etiam sancti filii viris, DEUS suam essentiam palam revelasset, potius credendum esset, MATER suæ in hac vita clare eam ostendisse. Quis enim audire tam eximium privilegium aliis, & servis concessum SS. eius Parenti, ceterorumque Regiae denegare? verum neque de ipsa certi aliquid habemus; sed quidquid pietatis non repugnat, ac fidei, pie quoque de ipsa credi potest, quia nulla ei Sanctorum prarogativa defuit; quod & clarissime Antoninus 4. part. tit. 1. cap. 17. docet: Forte, inquit, in ipso conceptu, vel partu illi datum est ad horam, ut videatur mysterium huiusmodi, ut in patria, sicut Paulus vidit DEVM in raptu, & ut alios inferioris nota prætermittam, insinuant Cypritanus, & Rupertus Abbas, ille enim sic ait: unde & Marti plenitudo gratie debebatur, & virginis abundantior gloria, quae carnis & mentis integritate insignis spirituali & corporali, intus & extra Christi presentia fruebatur. hic vero sic: Si enim quipiam dixit, & teste DEO, vel conscientia non mentiens dixit, raptum se fuisse in paradisum, sive usque ad tertium coelum, &c.

In hac re assertio nostra ea est, non licere extenderem istam prærogativam videnti divinam essentiam in hac vita ad aliquem alium Sanctorum, Paulo & Moysi exceptis, quia excipere aliquem a genere: a' regula, DEVM nemo vidit unquam, abique sacrae Scripturae atque Sanctorum PP. doctrina, temeritate non caret; sat nullum tale est fundamentum ad exceptionem prædictam faciendam ab illa regula generali, DEVM nemo vidit unquam. Igitur omnes visiones divinae essentiae non sunt admittenda.

Sed dices, an sit de fide, quod DEUS à nemine fuerit visus? Respondeatur, quod si loquamus de potentia absoluta DEI, nulla ratione est de fide, quod DEUS suam essentiam manifestaverit, cùm confiteretur ex superioribus Moysi & Paulo fuisse divinam essentiam claram ostendam, nec probabilitate carerit, quod aliis etiam ostendi possit, vel fortan fuerit ostenta. Quis enim omnipotenter DEI manus ligare poterit, aut legem, sive limites divinæ virtuti præscribere; si autem loquamus de potentia ordinaria, conclusio est de fide, definita in Concilio Viennensi contra Begardos & Beguinias. Et probatur ex illo Ioan. 1. DEVM nemo vidit unquam, & cap. 3. Qui de terra est, de terra loquitur, qui de celo venit, super omnes est; & quod vidit, hoc testatur. Quo loco Christus Dominus aperte designat, nullum hominem præter ipsum qui de celo descendit, vidisse nisi ysteria fidei in divina essentia, 1. ad Timotheum, 6. Lucem habitat inaccessibilem, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest. Exodi 33. Non videbit me homo & vivet. Ita testimonia & similia intelligenda sunt secundum positionem DEI ordinariam.

DIVIS Augustinus 12. super Genes. ad litteram cap. 27. ita scribit: Nemo videns DEVM vivit ista vita, qua mortaliter vivitur in ipsis sensibus corporis; sed nisi ab hac vita quisque quodammodo moriatur, sive omnino exiens de corpore, sive alienatus a carnis sensibus, in illam non subvenitur visionem, &c. Circa qua verba Augustini dubium merito protest, an ab homine mortal DEUS videri possit, abique hoc quod anima à corpore separatur. Secundò, an supposito, quod anima corpori conjuncta DEUM videre possit, an necessario requiratur a sensibus abstractio, ut DEI essentiam in via clare intueatur. Has duas difficultates petrata: divus Thomas in hac questione 5. art. 4. & 5. Prima sub hoc titulo, an Paulus fuerit alienatus a sensibus. Secunda sub hoc: Utrum anima Pauli in statu illo fuerit totaliter à corpore separata? nos ab hac ultima incipiemos, inquit entes, an homo dum vivit vita corporali, possit DEUM clare conspicere abique eo, quod anima à corpore separatur.

Opinio fuit Hebreorum, quæ per multos annos corum animis infederat, neminem videre posse DEUM, quin statim morieretur, quam appetet è consicibant illi: ve bis Exod. 33. Non videbit homo, & vivet. Unde Jacob Genes 32. post illum celebrem cum DEO congreßum diu: Vidi DEVM facie ad faciem, & saluas facta est anima mea. Quæ quidem verba per admirationem prolati fuisse videtur, quasi dixerit, mirum quod non statim mortuus fuerit. Præterea Manue postquam cognovit Dominum fuisse, qui ei apparet, ut constat Iudicum 13. ad uxorem conversus: Mortale morieris, quia vidi DEVM, quem oxi confolata dicens: Si Dominus nos vellet occidere, holoaustrum de manibus nostris non suscepisset. Idem quoque de Gedeone dicitur: quia cum vidisset Gedeon Angelum Domini, qui vices ipsius DEI gerebat, dixi: Hui mi Domine DEVS, quia vidi Angelum Domini facie ad faciem. Dixi que ei Dominus: Pax tecum ne timeas, non moreris. Imo populus ille Israelicus hunc eundem timorem concipiebat, cùm Dominum loquentem audiret; unde ut rem mirabilem populo illi dixit Moses Deuter. 5. Ecce offendit nobis Dominus DEVS noster maiestatem & magnitudinem suam, rodem eum aediprimus de medio ignis, & probavimus hodie, quod loquente DEO cum homine, vixerit homo. Quia: e cùm Iaia cap. 6 dicitur verbis a' esse: uisit, se vidit deus Dominum. Vidi Dominum, &c. Imperante Manasse Rege Impio, factus est, eo quod rem oscureret aperte repugnare tacrae Scripturae, nempe, Non videbit me homo & vivet.

In hoc quoque sensu, ut Tertullianus contra Præcam cap. 14. videtur illum locum intellexisse, & similem in dilectionem videtur supponere divus Athanasius sermone 3. contra Arianos; hoc argumento usus, ut probaret solam Christi divinitatem, non descendisse ad Patres in limbo. Christus ait, descendit ad inferos ad servandas non ad perdendas animas, ergo sola divinitas non descendit, quia non videbit me homo & vivet. Hec Athanasius.

Pateres si speciam de D.PAULO sermo inserviatur, an in illo rapu ejus anima fuerit à corpore separata, pars affirmativa prior videtur; priuilegio, quia ad hoc ut anima DEI videatur, requiriatur totalis abstractio à sensibus, ut plenius sequenti capitulo dicemus, quia sensus cum sint materiales omnino impediunt & obscurant intellectus puritatem, sed vires animae vegetabilis sunt magis materiales quam vires animae sensi uiae, igitur ad puritatem visionis divinae requiriatur erat, quod fuit abstractio ab aliis animis vegetabilibus quod nequit fieri, quando anima unitur corpori, ut forma, quia, ut inquit Philosophus, nutritur anima tempore, ergo ad visionem divinam essentia requicitur, quod fuit abstractio ab unione animae cum corpore.

Secundo, quia potentiae animae non possunt elevari supra eum essentiam, in qua radicantur, sed intellectus, qui est potestia animae in rapu fuit à corporibus abstractus, per elevationem ad divinam contemplationem, ergo multo magis essentia animae fuit separata à corpore.

Pro resolutione hujus difficultatis notandum, quod Deus ab hominibus videri potest primo sub specie corporali, ut sapientissime vult est à Patribus vobis Testamento. Deinde 2. videri potest sicut est, hoc est, ipsius essentiam hominibus revealando, sicuti di Moysè & Paulo dictum est. Prima manifestatio sive apparitus solet fieri per Angelos secunda immediatè per seipsum.

Authoris sententia quatuor
Affertionibus pro-
panitur & expo-
nitur.

Prima Affertio: Vetus opinio Hebreorum morientium est illi, qui Deum videret, manifestus fuisset error, existimantes hominem, qui Deum sub corporali specie conspicisset, statim morticerum. Dixi sub corporali specie, quia ille propositus ita era rufus, ut minimè de visione divina essentia, nec quidem suspicerentur. Quare in illum errorem devenient, ut existimat, propter illud Exodi testimonium: Non videbit me homo, & vivet. Omnes, qui Deum viderent, ab eodem occidendos, quarto si quis forsan, audacter te Deum vidi sit profiteretur, eum omnino tanquam impium & irreligiosum execrabantur; apote, qui non me u & reverenter erga Deum ducere uer, ac propterea à Manasse lata mediis fecerat, quod rem affterer temeritatem, & impiam; convenienter enim, ut laudes Gregorius Nazianzenus in Orat. ad sancta lumina, timore mortis exercebatur ille populus Iudeorum, ad reverentiam & cultum Dei. Jure enim, inquit, timore rudimentis imbuti, purgari ac extenuari in alut effteruntur. Cum ergo populus Hebreorum nimis crassus esset, ac gravi corde timore hoc extenuari oportebat, & sub eo quasi sub rudimentis agere, quo usque ad perfectum educeretur. Quare illi sententia sive communis interpretatio, quod visto DEO sub corporali specie mon omnino necesse esset, nequam ex DEI mente, sed ex populi sub timore legge educata falla opinione orta fuit.

Affertio secunda. Dei manifestatio cum suam divinam essentiam hominibus revelat, ex parte visionis divinae tantum abest, ut occidat hominem videntem, ut omnino summam ei delectationem spiritualem affecta, & letitiam. Satis ab inquit David, cum apparuerit gloria tua. Recte enim Gregorius Nyssenus ad predicta verba Exodi, Non videbit me homo, & vivet, inquit, non quia causa mortis videntibus erit illa factus. Quomodo enim vitæ facies causa mortis erit, appropinquantibus ad vitam. Et confirmatur ex illo Pauli 1,

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

ad Cor. 13, ubi ait: Cum venerit, quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est, cum est per vulnus, &c. Quod omnia D. Ambrosius in Tractatu de bono mortis, cap. 11. docet intelligenda esse de visione beatifica perficiente animas in altera vita.

Affertio 3. Si sermo si de visione DEI clara homini mortali continget, impossibile est hanc noctem fragilem naturam per hanc divinam visionem, propter exiguum nostræ animæ capaciæ tem corpori immensu, nisi divinitus confortetur. Hac conclusio confirma ut primo ex Divo Bonaventura de processu septimo Relig. cap. 15. ubi explicans effectus variis divinis iucunditatibus ac sceleribus, atque enumeratis inustis gemib; vocibus singulis, aliusque corporis variis alteracionibus ex subita feri voris & suavitatis in sensu provenientibus subdit: Nec mirum est, si hec divina affectiones possunt efficere, quare unius virtus fortior est, cum etiam humanae affectiones hec interdum valeant, ut subitus terror, & subita ac immoderata letitia, & subitus dolor, & odium invenimus, & immoderatus amor; sicut sepe compertum est in ecstasi, vel stuporem, vel plenissimum modum raptos esse, & membra in rigorem versa, vel etiam in febres ex vehementi molestia incidente, quidam etiam marum, si ex magna spiritu habilitate, quam spiritus sanctus cordi infundit, aliquando erumpat in aliqua aperta hilaritatis indicia; vel si quandoque singultum & scleribus apertis imperare non valeat, & huiusmodi interna devotionis motus abscondere, & cum videamus sepius aliquos ex stulta levitate aris & insolentibus cachinnis non posse se cobivere, etiam ubi pudor humanus imperat disciplinam & aliquando ex humana tristitia obvirofletur non posset homo subiungi (quamvis libenter facheret) imperare, & cum enim scriptum sit: DEVS noster ignis consumens est, & DEVS charitas est: Quia mirum, si servor divine charitatis cordi infusus, totum hominem commovet, sicut si vitro fragili & rati fistulis bullientem liquorem, vel ignem ardensem infundat, trepidationis frigorem concitas. Cor namque divini amoris gaudio, vel divinae fruitionis inflammato desiderio, in se dilatatur & extenditur, & quasi angustiam peccatorum se capere non sufficiens, quod ammodo erumpere conatur, nisi flamma, quam intus patitur, foras eructet, & ardor sui refrigerium qualecumque inveniens evaperat.

Et infra prosequitur: Quia virtus divine dulcedinis est intolerabilis & imbecillitati terreni corporis, sicut si ignem vitro intronitas. Haec tenus Divus Bonaventura. Unde aperie conjicies, quod si patiens divinam dulcedinem, multis viris spiritibus communem ex terreni corporis imbecillitate est hominibus intolerabilis, quid dicemus de illo suavissimo divinae dolcedinis torrenti animam videntis DEUM divini, us invadent? nam quidem alter indicare oportebit, quam sicut, si vitro fragili, Bonaventura supra docet, aut valifili bullientem liquorem vel ignem ardensem infundas, quia tunc trepidationis frigorem concurrit.

Dico quoque Bonaventura consentit Harpadius lib. 2. mysticæ Theologie, cap. 41. ubi mitos docet effectus, quos Deus medius hac voluntatis infusione animæ illipsum in ea tanta vi operatur, ut primum iucunditate homo se continere nequeat; quin voluntas illa exercitus erumpat; adducitque aliqua exempla, quibus aperte ebrietas in istam spiritualem, a qua deo animæ absorberetur, explicat, ac inter multa alia nota digna ita scribit: Quidam erant habentes adeo vigorosos impulsus, ut eis

videatur se præ abundantia voluptatis rumpendos instar vasis absque fibraculo multo pleni.

Nec mirum hoc videti debet; nam aliquando non paucis & præ magnitudine divini amoris & voluptatis animam à corpore separati contingit, ut nos plenius diximus supra ex Henrico Harphio, & aliis. Cùm enim dñinus amor animam ita vulnerare soleat, ex quo vulnere alias suavissimo cor ita soler aperiri, ut aliquando invalecentे illo amoris imperio felicissimam amandis mortem incurant, ut egregie Harphius lib. 3. c. 12. de vulnera hoc suavissimo agens causam hujus mortis felicissimam assignat, dicens: *Mox tuto affectu hian-*

Cordis at- tibus arterie cor se dilatat & expandit, ac omnes aperio & nimis vires ad paciu & charitatis vinclinium tuto se fauciatio, desiderio præparant & ornant. Hac autem invitatio est quædam aeterni solis illuminatio, quod ipsum contant & delectationis gaudio tam patulum reddens, ut nulla queat humanam virtutem recludi, & ideo cor intrinsecus vulneratur, & amoris lesionem patitur, &c.

Tertio. Q. ia, ut cap. 14. prime diffut. probavimus maximè ex divo Anselmo aliquip Partibus, sanctis. Virgo MARIA tempore passionis Christi præ nimio compassionis affectu tantum passa est, ut si tunc à DEO non fuisset mirabiliter confortata, præ doloris magnitudine atque vehementia exuncta fuisset. Cùm ergo superabundantia jucunditatis suavissimæ ex divina visione & fruptione tanta sit, ut quasi in infinitum excedat omnes alios dolores, sive divinas tam amoris quam jucunditatis affectiones, non mirum, si fortior sit atque efficacius hæc visio divinæ essentie ad causandam mortem, quam omnes alias, etiam divinæ visitationes sive affectiones.

Restat igitur dicendum, hominem egere divina conformatio ad hoc, quod in via positæ divinam intueri essentiam. Dices, in quo consistit ista conformatio divina? Respondeo primò, in hoc, quod Deus nostram exiguum capacitem dilatet ac exrendat, ac to: um hominem confortet apertum: q: vedat, ut altissimæ divinæ essentie visione sustinere commodè possit. Quod Deus sui claram manifestationem nostræ imbecillitatì ita attemperet, ut homo mortalis possit eam ferre. Hęc verò attemperatio tunc à Deo fieri, cum remanente divina visionis substantia, alia excedentia nempe intentionis & similia remittantur.

Assertio 4. Divi PAULI anima, dum ad divinæ essentiae rapetur visionem, nulla ratione fuit à corpore separata. Hanc sententiam aperi: teneat Divus Thomas in hac quest. artic. 5. ea rationes quia ad videndam divinam essentiam non erat necessarium, quod anima à corpore separaretur, sed tantum per rapitum intellectus Pauli omnino abstraheretur à phantasmatibus, & abducere ura sensibus.

Et confirmatur ex D. vo Augustino Epistola 112. cap. 13. ad Paulinam: *Non incredibile est, inquit sic quibusdam Sanctis nondum vita defunctis, ut sepelientia cadaver remanentes, etiam istam excellenti am revelationis illi fuisse concessam, ut scilicet riderent DEUM per essentiam.* Non ergo fuit necessarium, ut in rapitu Pauli anima ejus totaliter separaretur à corpore.

Nota ramen, quod adhuc contraria sententia videatur probabilis, nemp quod anima Pauli à corpore fuit separata quia vetere ipse Paulus simpliciter ignoravit, an anima ejus fuerit corpori coniuncta vel separata. Quare D. Augustinus lib. 12. super Genes. ad litteram cap. 3. post multam de-

hac te inquisitionem ita concludit: *Vtrum in corpore, an extra corpus, dubit. at Apostolus. Vnde illo dubitante, quis vestrum certus esse audiat?* Hæc ille. Quod autem posteriores Theologi, ut rectè advertit D. Thomas de veritate, quest. 13. art. 5. aliquid hoc determinant, magis loquuntur de probabilitate quam ex certitudine; probabilis amen est, quod unita remanserit, ut docet ibid. D. Thomas ad primum. Unde infertur non esse ita certum B. Hildegardis revelationem esse, entis, animam Pauli à corpore in raptu fuisse separatum, cùm de ea re dubitent Patres ac Scholastici omnes, imo & ipse Paulus, ut nō ei affi. maximus.

Ad argumenta in oppositum responderetur, ad primum dicimus, quod illa divina sententia, *Non videbit me homo, & vivet.* G. egorius 18. mortalium incorporei interprétatur; nullus DEUM spiritualiter videt, qui mundo carnaliter vivit, qui enim sapienter videt, eo ipso moritur, abs hujus vite delectatio. dicitur, nibus tota mente separatus.

Secundò responderetur cum D. Augustino dicitur Epistola 112. cap. 12. *Non videbit me homo, & vivet.* Id est, in hac vita mortalii honori, nisi a sensibus operatione rapitur, DEUM non videbit. Hanc Augustini expositionem passim amplectitur dñi Thomas & Anselmus, alique Patres in la verba 2. Corinth 12. *Raptus usque ad tertium celum, &c.*

Ad alia argumenta contra dñi Pauli raptum facta ad primum responderetur, quod vi: es ante vegetabilis non operantur ex intentione animæ, sed per modum nature, unde nec ratione nec voluntati obediunt, unde non requirunt ut ad raptum ejus abstractio, ut latius supra in anno actionibus ad articulum s: ex mente dñi Thomas diximus.

Ad secundum responderetur, ut quod potest animæ virtus & natura non elevatur supra modum convenientem ejus essentiae, virtus tamen divina potest alius ad superna elevari.

C A P V T IV.

An visio intuitiva DEI posuit viatori communicari absque eo, quod eus anima abstrahatur a sensibus?

Hujus temporis gravissimi Authores pro certitudine habent & existimant non esse necessarium in visione divinæ essentie, animam à sensibus aphantasmatibus abstrahi, quod probat naturam. Primo, Exemplio Christi Domini, qui continuè DEI visione fruebatur, cùm tamen in eo non fieret abstractio ab exterioribus sensibus. Ergo intellectus fieri potest in DEUM sine eo, quod à sensibus abstrahatur. Secundo, Eadem est natura hominis in statu visi, & post resurrectionem; sed post communionem resurrectionem Sancti videbunt mente DEUM per essentiam, sine eo, quod à sensibus fiat aliqua abstractio, ergo & in viatoriibus idem erit possibile. Tertio, Quia visio divinæ essentiae suæ naturæ, neque indiget separatione animæ à corpore, neque alienatione à sensibus; ratio est, quia lumen gloriae est principium operandi superioris ordinis, & elevat intellectum hominis ad opem, et omnino spiritualiter, & independenter à phantasmis; quia visio divinæ essentiae, nec potest ducere originem à phantasmis, nec phantasma potest cooperari illi visioni. Ergo visio beatifica per se nō impedit ut in interiori neque exteriori sensuum, ac proximam libera manebit anima ad tuncmodi suo corpore videndo DEUM ac si non videret. Quartio, Quia Christus Dñs utendo sci-

tia

Via infra, non convertebatur ad phantasmata, & sensibus externis liberè trebat, ergo à fortiori in scientia beata viatori communicata non erit opus uti sensibus.

Et consimilatur, quia in Christo nullum aliud videatur intervenire miraculum præter fulgurionem gloriae corporis, illo autem positio naturali modo potuit Christus attendere & uti sensibus.

Quintus. Quia visio beatifica non impedit naturales operationes animæ, etiam ipsius intellectus, ut in Angelis constat, & in anima Christi, aliique Beatis, ergo nec impedit operationes sensibus in corpore mortali, quia eadem ratio in illis est operationibus, & in corpore mortali non est specielementum, quoad sensuum actiones.

Sexto. Illa visus non sit per naturalem virtutem animæ, sed per lumen glorie concurrente anima per virtutem obedientiam, ergo naturalis ejus virtus semper manet expedita, non obstante visione divina, ut possit exercere suas naturales actiones.

Pro resolutione hujus difficultatis nota cum dovo Thoma *hic articulo 3. ad 2.* & alibi sapientia duplex, alia simpliciter sive habitualiter, que inducit redundantiam gloriae in corpus, qualis est post resurrectionem, & nunc etiam omnes beati dicuntur, simpliciter & habitualiter Beatis, quia permanentes frumenta gloriae, quamvis nulla fiat redundantia gloriae ad corpus, qualis fuit in Paulo, Moyse, & aliis, si qui sunt, quibus in via divina essentia manifestatio contingit, eodem quoque modo philosophandum est d. lamiae gloriae.

Prima assertio. Visio DEI habitualis non inducit abstractionem a sensibus in gloria. Probatur prius, quia in gloria omnes potentiae sunt perfectissimae in Beatis, ut egregie docet D. Thomas in 4. distinct. 44. quest. 2. artic. 3. ad 4. Quare operatio animæ circa unum objectum etiam intentio exercebitur sine eo, quod ab alia impediatur, & confirmatur, quia ideo in via una potentia impeditur in suo actu, quando alia vehementer operatur, quia una potentia de se non sufficit ad tam intensam operationem, nisi ei subveniatur per id quod erat aliis potentias influendum ab anima, quae est principium vita. Hoc autem in gloria non inventur, quia in Sanctis erunt omnes potentiae perfectissimæ & qualibet potentia intensè operari sine eo quod ab alia impediatur.

Sed dices, unde provenit, quod potentia hominis videns DEUM habitualiter sint perfectissimæ, in via tamen licet DEUM video, maneat in sua imperfectione? Respondetur primo hoc provenire ex divina dispositione sic præordinante. Secundum dicitur, quod hoc originem habet ex maiori capacitate animæ, nam anima habitualiter videntis Deum habet quasi infinitam capacitationem, ex qua procedit, quod in intentio animæ non remittatur, etiam in plures potentias dividatur; sicut si una gatta aquæ infundatur in mille vini amphoras, in via vero visio DEI etiam anima aliquantulum capacitationem dilatet ac extenda, tamè hæc dilatatio non sufficit, ut auferat nostræ naturæ imbecillitatem, & limitatam capacitationem, ex qua consequitur, quod intentio animæ pluribus intenta operationibus remissitur ad singulas. Probatur secundum assertio nostra, quia Beati simpliciter vident in Deo rationes eorum omnium, quae ab eis agentur vel cognoscuntur, et ideo possunt optimè sensibus attendere & divine visioni in cuncto.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Affterio 2. Divina visio viatori per modum transiens communicata omnino inducit abstractionem a sensibus. Hanc assertiōem probat D. Thomas in disputatis de veritate articulo 3. hac ratione.

Quia communis est omnibus animæ potentias, quod quando una potentia in suo actu intenditur, alia vel debilitatur in suo actu, vel exerto abstrahitur, sicut patet in illo, in quo operatio visus forrissime intenditur, quod auditus ejus non percipit ea, quæ dicuntur, nisi forte sua vehementia ad se trahant sensum audiendi. Coiustatio est, quia ad actum cuiuslibet cognoscitivæ potentiae requiritur intentio, ut probat Augustinus in lib. de Trinitate, Intentio autem unius non potest fieri ad multa simul, nisi forte illa malitia hoc modo sint ad invicem ordinata, ut accipiatur, quasi unum sint; nec alius motus, vel operationis possunt esse duo termini non ad invicem ordinati, unde cum sit una anima, in qua omnes cognoscitivæ potentiae fundantur, unus & eiusdem intentio requiritur ad omnium potentiarum cognoscitivarum actus, & ideo cum totaliter anima intendat ad actum unius potentiae, abstrahitur homo ab actu alterius potentiae, ad hoc autem quod intellectus elevertur ad videndum divinam essentiam operatur, quod tota intentio in hanc visionem colligatur, cum hoc sit vehementissimum intelligibile ad quod intellectus pertingere non potest, nisi roto conamine illud intendat, & ideo oportet, quod quando mens ad divinam visionem elevatur, quod omnino fiat abstractione a corporis sensibus.

Secundum ex eo probari potest, quia etiamsi intentio animæ nostræ non esset in via ita finita & delimitata, ut nulla ratione possit dividere simul in variis operationes, visio DEI ex parte objecti ex natura sua ita est efficax, ut apta nata sit intellectum & voluntatem adeo vehementer ad se trahere, ut omnino eorum operationes ad se trahat atque absente, ac ab omnibus sensibilibus abstrahatur.

Ad primum argumentum respondeatur cum D. Solvyn Thoma dicit, artic. 3. de veritate in solutione ad tert. tert. argumentum, quod Christus ex eo, quod erat DEUS & mensa homo, habebat plenariam potestatem super omnes prioris partes animæ suæ, & super corpus; unde ex sententia virtute Deitatis secundum quod nostra reparacioni competebat, permittebat unicuique potentiarum animæ agere id, quod est ei proprium, ut dicitur Damiani. Et si non erat necessarium in ipso, neque quod fieret redundantia ex una potentia in aliam neque quod una potentia a suo actu abstrahatur per vehementiam actus alterius. Unde per hoc, quod intellectus ejus videbat Deum, non oportebat aliquam abstractionem a corporeis sensibus fieri. Secus autem est in aliis hominibus, in quibus est quedam colligantia potentiarum animæ ad invicem, sequitur de necessitate, quod fiat redundantia vel impedimentum ex una potentia in aliam.

Ad secundum etiam respondetur cum D. Thomas in hac quest. artic. 4. ad primum, quod post refutationem in Beatis DEI essentiam videlicet fieri redundantia ab intellectu ad inferiores vites, & usque ad corpus; unde secundum ipsam regulam divinae visionis anima intendatphantasmibus, & sensibiliibus. Talis autem redundantia non sit in his, qui capiuntur sicut dictum est, & ideo non est similis ratio. Ita D. Thomas. Circa quam solutionem optimè advertunt Conimbricenses libro 3. de anima, questione 8. articulo 3. hoc provenire in gloria habituali non quod ea contemplatio ceteris eminentior non sit, nec

C A P V T V.

Quid intelligatur nomine tertii cœli, & quid nomine paradiſi, in quem PAULUS raptus fuit?

nec quod mens in eam non feratur conatus multo
vehementiori, sed quia in divino lumine ita collu-
stratus Beatorum mens, ut utrumq[ue] ob i[us] eque[ra],
hoc enim præequat regula in divina visione, à
DEO p[ro]scripta, ut possit anima simul divinæ vi-
sionis, & exercitus sensibus attendere.

Responde[re] secundo cum eodem D. Thoma
ex 4. distin[ct]i. 44. que[st] 2. art. 3. ad 4. ubi sic loqui-
tur: quod ideo una pot[er]ia in via impeditur in
suo actu, quando alia vehementer operatur, quia
una pot[er]ia de se non sufficit ad tam intensam
operatorem, nisi ei subveniat per id, quod erat
alii pot[er]is influendum, à principio viræ, & quia
in Sanctis erunt omnes pot[er]ies perfectissimæ,
una pot[er]ie intense operari, ita quod ex hoc nul-
lum impedimentum præstabatur actioni alterius
pot[er]is, sicut in Christo fuit. Hæc D. Thomas.
Vide & alias duas solutiones D. Thomas, alteram
in eadem solutione ad 4., alteram in disputatione
ubi supra ad 1.

Ad tertium responderetur, quod lumen gloriae a
anima, videnti DEUM in via communica, um ad
modum recipiens animæ recipi[re]t. Quare quem-
admodum in homini via oratione non causat redundan-
tiaria gloria in corpore, illa non afferit ab ea
modum operandi finitum & limitatum, nempe
quod dum anima uni operationi intense incum-
bit in aliis aliâ um pot[er]iarum actionibus remit-
tatur. Hoc enim p[ro]pter se f[ac]tus viatoris propriet
suum impec[ci]tionem. Unde cum venierit, quod
perfectum est, evanescatur, quod ex parte est, ac
in illo perfecto statu, quem speramus, pot[er]ies e-
runt perfectissimæ, & in suis divinis operationibus
ad invicem independentes.

Ad quartum respondet, verum esse Christum
scientie infusa intendenter, non converti ad
phantasmata, neque abstrahere sensibus; quia per
utram scientiam non videbat divinam essentiam,
qua[re] apta est in via oribus ita partem superiorum
ad se rapere, ut erno omnino a sensibus divellat.
Responde[re] secundò, in Christo hoc esse pecu-
lia, et ad primum diximus; quod potentia nulla
ratione se invicem impedian[t].

Ad confirmationem responderetur, non esse ve-
rum, quod posito illo miraculo potuerit Christus
naturali modo visione divine attendere, & uti
sensibus: nam requiritur ulterius dispensatio divi-
na impediens naturalem redondantiam in entio-
nis intellectus in vicis sensuibus.

Ad quintum responderetur, nullam esse conse-
quentiam, quia non valer argumentum ab his,
qua[re] in illo statu contingunt operationes ad eas,
qua[re] ab homine in via sunt; quia in illo statu Bea-
ti sunt simpliciter Beati ac in statu perfectissimo
secundum regulam à DEO p[ro]scriptam consti-
tuunt: in via vero tantum est beatitudo secundum
quid, ac in multis valde dissimilis ab ea, qua[re]
simpliciter beatus non caputatur. Quare non est
bona consequentia ab una ad aliam.

Ad sextum responderetur, quod simul cum lu-
mine gloriae concorrit etiam virtus animæ natu-
ralis ad visionem, cum si actio vitalis, &
qua[re] in via summo conatus fertur in ob-
jectum, ideo sequitur abstra-
ctio a sensibus.

Pro majori claritate & intelligentia hujus vi-
sionis D. Pauli primum explicabimus, quo
tempore Paulus fuerit ad divina raptus. Ceterum
est ante omnia, ut ipse Epistol. 2. ad Corinth. refert,
ante annos quatuordecim, à tempore eiusdem,
quo haec Epistola scripsit. Nec temet[em] d[omi]n[u]s
Paulus tempus p[ro]finivit; tunc, ut in intelligentia
Corinthi Paulum non fuisset novitum in episcopis
di raptibus & visionibus (sepe enim Paulo similis
raptus coniigerunt: nam Act. 22. raptus est in tem-
plo, dum oraret. Plures e[st] iam revelatae iones acce-
pit de fidei mysteriis, & de locis ad quæ prædicar-
tur venire debebant) cum ut intelligem, q[ui] od
qui per quatuordecim annos eas visiones etiatis
fuerit, non absque necessaria eas modo propalaverit.
Quod quidem ideo fecit propter impostoram
& improbatram Pleudo, ap[osto]lolum. Num
rus autem annorum à Paulo assignatus, cogitos
indagare, quo tempore Paolo haec divina revela-
tio coniigerit. Alienam existimant in initio sue
conversionis; a ita vero in ipso prædicationis dis-
cursu 5. annis specia in circa decimum a conversio-
nem annum, hanc visionem à DEO accepisse.
Divus autem Thomas in hunc loco in Pauli, in
eam sententiam magis probabilitate inclinat, his
visiones Paulum habuisse milio tempore, q[ui] oportet
prostrationem suam à Domino manu. Damasci
non videns neque manducans, neque be-
bens, quia quidem sententia magis mihi proba-
tur.

De tempore, quo Paulus fuit ad divina ra-
ptus probabiliter certi, restat, ut inquisamus, an
raptus in tertium cœlum, & raptus in paradisum
sit unus & idem, an vero diversi? nam D. PAU-
LUS videretur duos & diversos raptus suis verbis
significasse, semel quidem illis verbis: *Scio hominem
in Christo ante annos quatuordecim, &c.* Raptum hu-
iusmodi usque ad tertium cœlum, in paradisum.

In primis d[omi]n[u]s Epiphanius heresi 64. contra O-
rigenistas, ubi ita inquit: *Novi enim loquens de Pa-
ul[u]o: Ihesusmodi: hominem raptum usque ad tertium cœ-
lum, & novitatem hominem, sive in corpore, sive sine p[ro]p[ter]a
corpo DEVS novit, quod raptus est in paradisum.* *Cetera
duas revelationes magnas se vidisse indicat, cum bi[us] circu-
assumptio sit evidenter, semel quidem usque ad tertium cœlum, &
semel vero in paradisum. Hæc ille, Pondo-
rans diversa esse loca tertium cœlum & para-
disum, & bius d[omi]num, *Scio hominem in Christo.* Et re-
rum, & *Scio hominem.**

Theophylactus hoc loco ait: è tertio cœlo
rursum raptus est in paradisum. Raptus est ergo,
ut ne in hoc quidem reliquis Apostoli, qui Chi-
risto convixerunt, sit inferior.

Addo Oecumenium, qui in illud sive in corpore
scribit dictum illud sive in corpore, nescio, sive extra
corpus, nescio. Secundo reperit non ita, ut quis pu-
ta e possit battalogum esse, & superflue de codem
raptu utrumque dicere, sed illud quidem de ta-
piu ad cœlos, hoc autem tursum de raptu ad pa-
radisum.

Elias Cretenis in 2. orat. Nazianzeni de Theo-
logia explicando tertium cœlum, ait: Aerem pri-
mum esse cœlum, de quo volucres cœli, & de ro-
re cœli & pinguedine terræ; & iterum, qui operit
terram.

Thes. IESU
Opus Spiritu
T. II
Q. 1

cœlum nubibus, &c. Secondum, Firmamentum, q. ad vocavit cœlum, tertium illud ante omnem diem cum terra factum, & in hoc ascendit cœlum Paulus, & inde rufus in paradisum.

Gregorius quoque Magnus lib. moral. 28. cap. 5. initio scilicet aperte indicat diversos fuisse rapti, & ante eum Cyprian s. lib. de exhortatione Martyrum insinuat: esse distinctum hi verbis: Plus nos accipere in passionis mercede, quād quod hic sustinemus in ipsa passione, probat B. Apostolus Paulus, qui dignatione divina usque in tertium cœlum atque in paradisum raptus, &c.

Primus Augustini discipulus hunc locum ponderans: Quod iterum, inquit, repetit, sive in corpore sive extra corporis neficio, ostendit alteram fuisse visionem.

Haymo in eadem verba scribitibzis raptum sedit Apostolus. Primo ad tertium cœlum, postea in paradisum; non in illum paradisum terrenum, ubi quondam fuit Protoplatus, sed in cœleste paradisum, nam paradisus interpretatur horum deliciarum, & significat beatitudinem Elysiorum, cœlestem scilicet requiem, ad quam raptum te dicit Apostolus eu modo, quod ad tertium cœlum.

Aliorum PP. opinio.

Mens SS. Augustini & Thomae Aquini

Aliud fuisse putant, quod insinuant in istum locum B. Theodoretus, videturque expressa sententia D. Augustini, quam p. oculi dubio sequitur D. Thomas in hac questione articulo 3. ad 4. ubi ait: Er quia visio DEI non potest esse sine delectatione, propterea non solum se dicit raptum ad tertium cœlum, ratione contemplationis, sed etiam in paradisum ratione delectationis. Et expetitus idem D. Thomas in dictam Epistolam ad Corinth. lect. 2. dicunt: Unde oportere non aliud eligere per cœlum, & aliud per paradisum; Sed unum & idem per utrumque, scilicet gloriam Sanctorum; sed secundum aliud & aliud. Cœlum enim dicit aliquid in quantum cœlum claritate; Paradisus vero quondam iudicandam luavitatem. In Sanctis autem Beatis & Angelis DEUM videntibus sunt excellenter hæc dico: quia est in eis excellentissima claritas, qua DEUM vident, & summa savitas, qua DEO f. uantur; ideo dicuntur esse in cœlo, quantum ad claram aem., & in paradiso quantum ad savitatem. Is. 66. Videbitis & gaudebit cor vestrum, &c. F. si ergo utrumque collatum Apostolo, ut recte subsumatur ad illam altissimam claritatem cognitionis, & hoc significat, cum dicit ad tertium cœlum, & uisentur savitatem divine dicitur, unde dicit in paradisum.

Hanc quoque sententiam amplectitur Cajetanus Quid nos art. 3. huius quæst. & placet ali ex recentiori nomine 3. B's, quibus unus & idem raptus una & eadem cœli, quid videtur sed paulo latius explanata, & repetitione confirmata, ne putaretur fabulosa. Quare Apostolus cum Apollinis unicum tantum tempus delicit, insinuat, de unica etiam revelatione loqui videtur; ita voluerit, ut nomine tertij cœli excellens revelatio, nomine vero per adys voluntas & obiectio, quæ illam in natura consequitur, manifeste judicetur.

Multis quidem modis accipitur a Patribus id, quod hic dicitur de tertio cœlo, neque enim facile explicari potest, quodnam sit hoc tertium cœlum.

3. cœli diversimode à PP. expo-nuntur. Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Alii primum cœlum est prima Hierarchia continens Angelos, Archangelos & Principatus: Secundum est secunda Hierarchia, complectens Virtutes, Potestates & Dominationes: tertium Hierarchia, comprehendens Thronos, Cherubim & Seraphim.

Alii demum tres cœli sunt tria genera visionum, corporeum, imaginarium, & intellectuale. Quicquid autem si hoc tertium cœlum, tunc unum istum, sive omnia, in hac verè Paulus raptus est, ut aperiè docet D. Thomas loco citato ad Corin. Visione illa intellectuali usque ad splendissimum & ardens illissimam Seraphinorum notitiam in cœlum Empyreum, ac in illum ipsum cœleste paradisum, ut DEUM clare & perspicue videat; oportebat enim tantum Apostolam ac Doctorem Genium mysteria fideli predicatum, ac Genitum idola expugnaturum DEUM Unum & Trinum non solum certissime, sed quasi evidenter annuntiare.

Hanc verò sententiam tam circa tertium cœlum, quam circa paradisum, licet Anselmi verbis confirmare. Cur autem, inquit, non credamus, quod tanto Apostolo, Doctori Genium, raptus utique ad istam excellentissimam visionem voluerit DEUS demonstrare vitam, in qua post hanc vitam videndum est in æternum? & cur non dicatur iste paradisus, excepto illo, in quo corporali et vixi Adam? si enim propriè quoddam nemorosus locus, translatio autem verbo omnis etiam spiritualis, quia Regio, ubi anima benest, merito paraditus dici potest; non solummodo tertium cœlum quicquid illud est, quod profecto magnum sublimiterque præclarum est, sed etiam in ipso homine luxuria quædam bona conscientiae paradisus est. Si ergo primum cœlum rectè accipimus generali nomine, hoc omne corporeum, quicquid est, supra aquas & terram: Secundū autem in similitudine corporali, quod spiritu cernitur, sicut illud unde animalibus plenus in ecclasi Petro discus ille f. ibm. illuc ultimum velo, quod mente consequitur, ita & secreta & remota, & omnino abupta sensibus carnis atque mundata, ut ea, quæ in illo cœlo sunt, de ipsam DEI substantiali, verbumq. Domini, per quod facta sunt omnia, in charitate Spiritus sancti ineffabiliter valeat videare & audire, non incongruenti arbitramur & illuc Apostolus esse raptum, & ibi fortassis esse paradisum omnibus meliorem, & sic dici oportet paradisum paradisorum; nec contrarium est huic intelligenti illud, quod Moysi Dominus ait: Non videbit me homo & vivet; quia necesse est abstrahi Exod. 33:

ab hac vita mentem, quando in illius ineffabilitatem visionis assumitur, sicut Apostoli mens divinitus rapta est ex hac vita ad angelicam vitam, anquam per istam communem mortem carne solvetur. Hac tenus Anselmus.

C A P V T VI.

Quanam sunt, quæ Paulus in raptu noverit, & quæ ignoraverit?

D. Disputant de hac re duo gravissimi Ecclesiæ Patres, inter latinos Augustinus, & inter graecos magistrum Athanasius: quorum verba, ut servit circa eorum sententia percipiatur, hoc loco adscribere licet, In primis D. Augustinus lib. 12. super Genes. ad litteram cap. 5. ita scribit. Restat rigo.

ergo fortasse , ut quoniam mentiri non posset Apostolus , qui tanta cura egit , ut discerneret quid foret , & quid nesciret , hoc ipsum eum ignorasse intelligamus , utrum quando in tertium celum raptus est , in corpore fuerit , quomodo est anima in corpore , cum corpori vivere dicatur , sive vigilans , sive dormiens , sive in ecstasi à sensibus corporis alienata : an omnino de corpore exierit , ut mortuum corpus jaceret , donec per illa demonstratione membris mortuis anima redederetur , & non quasi dormiens evigilaret , aut ecstasi alienatus denou rediret in sensu , sed mortuus omnino reviveret.

Et capite postremo : Denique quāmvis abrepto Apostolo à carnis sensibus tertium celum , & paradise : hoc ipsius certe desuit ad plenam perfectamque cognitionem rerum , qua Angelis inest , quod sit in corpore , sive extra corpus est , nesciebat . Hoc usque non deerit , cum receptis corporibus in resurrectione mortuorum corruptibile hoc induetur incorruptione , & mortale hoc induetur immortalitate .

Quid D. Thomas in hac questione artic. 6. &c ibidem Cajeranus , sive Thomista : qui omnes docent non fuisse ignotum Paulo , an raptus esset cum corpore , an sine corpore , ita ut fuerit anima à corpore separata ; hoc enim est esse extra corpus , sed propriè significatur , quod modus existendi animæ pro tempore raptus ignotus fuerit , & propriece eos esse dignos reprehensione , qui disputando scire volunt , quia tamen se nescire ipsolet Apostolus , qui talia passus est , confitebatur .

S. Athanasius . Contrariam sententiam docet Athanasius libro quarto contra Arianos edidit illud , quomodo Christus Marthæ 24. affterat id diem judicii ignorare , ubi inter alia opponit hunc locum Apotholi : Sive in corpore , sive extra corpus nescio , DEVS sit . Quid igitur dicitur à nesciente Apostolus , quid sit acciderat in visione ? quantumcumque dicas se nescivisse ; quod si illum affirmet nescivisse , videre , ne qui non affecti est ad cadere in Phrygiam inquit atem decidatis , qui affvererant nescisse Prophetas , verbique ministros , quid sacerent , aut de quibus renunciarent . Contra , si pronuncietis Apostolum dicentem , se nescivisse , nulla isthie ignorantia laborasse , cum haberet in se Christum sibi omnia revelantem , qui (quoso) non fueritis perversissimo & reprobissimo animo , & vestro iporum iudicio condemnato ; cum affvereretis Apostolum dicentem se ignorare , scire ? & dominum itidem dicentem se ignorare , nescire .

Et infra ait : Sed tamen se non novisse Paulus dicit , duabus , ut ego existimo de causa ; quorum alter am ipse elocutus est , ne propter excessus revelationem alium quis eum arbitraretur praeco , quem videbat ; Altera deinde causa , ne comsaluator se nescire dicat , si ipse se scire fateretur servus supra Dominum suum , & discipulus supra Magistrum videretur . Igitur , qui Paulus dedecrat , ut sciret , multo magis ipse scientia instritus fuit . Haec ille , qui paulo ante artulera exemplum Eliae , dicens : Certe Elias novet , quomodo ELIAS assumptus esset , verum quoniam rem certam haberet , tamen Discipulus Propheta cum existimatibus ELIAM in aliquem montium abiectum esse , principio quidem conscius eorum , que viderat , operam dabat , ut persuaderet id quod res esset , sed ubi illi acris instarent ,

silentium tenuit , sinitque eos ad investigationem digredi . quidigitur , an quietacuit , rem incognitam habebat ? minime gentium , sed tamen quasi ignarus de illis concepit , ut ita negat sive percepta & rebus exploratis nihil ultimus ambigerent de ELIAE assumptione . Igitur multò magis PAULVS , qui ipse raptus fuit , neverat quomodo raptus fuerit , signidem & ELIAS idem cognitum habebat , a quo si quis interrogasset , dixisset forsitan quare ratione assumptus esset . Est ergo sententia Athanasii Paulum nescire non quod ignoraret , sed quod veller esse secretum & celatum .

Probabilior tamen videatur sententia D. Augustini , qui ubi supra ita scribit : Vtrum in corpore , an extra corpus dubitat Apostolus ; unde illo dubitante , quis vestrum certus esse audiat ? Unde deinceps D. Thomas questione 13. de veritate deus articulo 5. ad primum inquit , quod autem posseiores Theologi aliquid determinent , magis loguntur ex probabilitate quam ex certitudine . Probabilis vero est , quod ejus anima unita remansit , necepsit tamen Paulum tempore , quo raptus est , quis esset animæ sua status , live quia non plane animadverteret , utrum sensuum admitticulo uteretur , an non ; sive qualiterum magnitudine abruptus alio mentem , aut cogitationem convertere nequeat , quam posset . Neque vero hæc ignoratio appellanda est , neque vero divinæ revelacioni ejusque certitudini , ac veritati quidquam officit ; nam sapientia DEUS secessit mortalibus , vel spectandum , vel audiendum praebet ita , ut Iesus revelationis modulus mentem eorum , qui divina patiuntur penitus lateat .

C A P V T VII.

An transacta divina essentia visione , memor fuerit Paulus eorum , quæ in illa visione cognovit .

In hac difficultate quatuor occurunt examina . Primum , An Paulus transacta visione memor fuerit eorum , quæ antea viderat in divina essentia . Secundum , per quas species . Tertium , à quo & quando fuerint similes species , an , inquam à DEO ipso , dum frueretur divina visione , an potius ab Angelis transacta visione istæ similitudines menti Pauli fuerint impressæ . Quartum , quæ erant , quæ representabantur menti Pauli per similes species , & an cognitione mediis illis speciebus ultra ea , quæ sunt fidei , vel doni prophetæ post raptum se extendebat .

Quantum ad primum punctum , certum Paulus est , D. Paulum , cessante divina essentia vi. mensione , adhuc reuinuisse species aliquas , & similiter fuit eorum similitudines eorum , quæ viderat , hoc autem quod clare constat ex illis verbis 2. Corinth. 12. Autem divina verba , quæ non licet homini loqui , id factum est , mysteria illa , quæ ego in illo raptu vidi , videntia sunt abscondita & ineffabilia , ut vix humana sermungua exprimi possint . Igitur Paulus eorum verborum sive mysteriorum , quæ vidit nulla ratione erat oblitus .

Secundum certum est , in aliis revelationibus sive visionibus extra divinam essentiam coniungentibus transactis his saepe qui similes visiones patiuntur eorum , quæ viderunt , vel non re-

quis
mem
mat &
rigili

cordari, vel confusam tantum memoriam retinere, eruditè docet Richardus libro 5. de contemplatione capite 1. Notandum quoque sit, quod quidam ea, quæ per mentis alienationem conspiciunt ad semetipos reversi, iuxta communem animi statum nullo modo capere vel recolligere possunt. Hinc est, quod Rex Nabuchodonosor somnum vidit, sed excusus à somno, visum somnum ad memoriam revocare non potuit. Alij, quod per excessum considerant, postmodum facile retrahant; Alij, ut hoc possint multo labore desudant. Hinc est quod Rex Pharaon somnum vidit, visumque retinuit. Econtra verò Rex Nabuchodonosor amissum somnum multa instantia recuperavit. Idem quoque Richardus libro quarto de contemplatione capite vigesimo tertio aperte confirmat: Cum enim, inquit, per mentis excessum supra, sive inter nosmetipos in divinorum contemplationem rapimus exteriorum omnium statim, imo non solum eorum, que extra nos, verum etiam omnia eorum, quæ in nobis sunt, obliviscuntur, & iterum cum ab illo sublimitatis statu ad nos metipos redimus, illæ, quæ prius supra nos metipos vidimus, in a veritate vel claritate quæ prius perspicimus, ad nostram memoriam revocare omnino non possumus. Et quamvis in te aliiquid in memoria teneamus, & quasi per medium relinca, & velut in medio nebula videamus, nec modum quidem videris, nec qualitatem visionis comprehendere, vel recordari sufficiamus. Et mirum in modum reminiscentes, non reminisci- mur, dum videntes non pervidemus, ac aspicientes non perspicimus, & intendentes non penetramus. Vides certè, quia humana mens, sive in illud intimum arcanorum sacrarum introcat, sive de illo ad exteriora exeat. Vides, inquit, quia utrobiusque eam vel oblitione excipiat. Hæc Richardus.

Aliam causam assignat Divus Bonaventura sermone secundo in exameron, vel de luminaribus Ecclesiæ, ubi aperte docet aliquando animam ad tam sublimem contemplationis excessum elevari, ut vix intellectus ea, quæ audit, vel percipiunt ulla ratione intelligat, multo minus transacta contemplatione recordari poterit. Audiamus igitur ipsum de hoc differentem: Cum verò mens in illa unitione conjuncta fuerit DEO, dormit quidem uno modo, & alio modo vigilat: Ego dormio, & cor meum vigilat. Cantucorum quinto. Sola affectiva tunc vigilat, & silentium omnibus aliis potentias imponit, & tunc homo alienatus est a sensibus, & in ecstasy positus, & audi arcana verba, quæ non licet homini loqui; quia tantum sunt in affectu. Inde rationem exprimi non potest, nisi, quod concipiatur, concipi non potest, nisi quod intelligitur. Igitur quod supra intellectum est, exprimere non potest; nisi quod concipiatur concipi non potest, nisi quod intelligitur, ita quod supra intellectum est, exprimere non potest. Hæc Divus Bonaventura.

Hujus sententiae ratio esse potest; quia ex nimia affectu ratione operationum interiorum, nempe intellectus, aut voluntatis, ita consopiti soler imaginatio, alio sensus interior, ut non remaneat aliqua species distincta; sed confusa tantum, ut accidere solet in profundo somno, in quo, ut Galenus doce libro secundo de motu muscularum cap. 6. Vix homo recordatur eorum quæ somniavit.

Dixi sexè hoc contingere solere, quia aliquando visiones à DEO ostendit, & revelationes, sive locutiones animæ factæ non facile oblivioni traduntur, maximè si ad prophetarum spectant. Quare in hoc Reg. la generalis traditio possit existimare, quod visiones imaginariae & locutiones imaginationi factæ, majori ex parte tenaci memoria reineri quod non credetem, de intellectu, maxime si illæ non sint distinctæ, & clarae à nobis perceptæ, ut tu loeo dicemus.

Circe secundum punctum communis sententia docet: emansile in Paulo illius visionis mirabilis reliquias, scilicet impressiones quadam vel similitudines, quibus reminisci poterat eorum, quæ in verbo viderat, sicut ab eundem sensibilius remaneant eorum impressiones in sensu.

Ut tercio quodlibet satisfaciamus, dicendum, quod istæ species sive similitudines ab ipso DEO, ex tempore, quo Paulus divina essentia trucidatur, ejus menti impressæ fuerint, ut aperie doce: Divus Thomas de veritate questione decima tercia, articulo tertio ad quartam, ubi sic inquit, Quod quantum Divus Paulus DEI verbum per essentiam viderit, & ex ipso viso multa cognoverit, & similis visio, nec quæcumq; ad ipsum Verbum, nec quantum ad ea, que videbantur in Verbo, fuerit perspecies aliquas, sed per solam essentiam verbi, tamen ex ipsa auctoritate Verbi imprimebantur, in intellectu Pauli quedam rerum visionum similitudines, quibus postmodum cognoscere poterat ea, quæ præna per essentiam Verbi viderat, & ex illis species intelligibilis per quandam applicationem ad particulares intentiones, vel formas in memoria, vel in imaginatione conservatas, postmodum poterat memorari eorum, quæ prius viderat etiam secundum suum memoriam, quæ est potentia sensitiva.

Quam sententiam aperie confirmat D. Thomas de veritate questione octava, articulo quinto ad quintum & sextum. Pertinet enim ad divinam providentiam tales similitudines, & species imprimere eo tempore, quo Vitæ sancti, vel ad DEI essentiam intuendam, vel ad aliquid contemplationem, sive revelationem evenerunt. Quæ tunc ministerio Angelorum formatur, vel DEI, si visio fuerit divina essentia.

Si alterius speciei visio contigerit, ministerio Angelorum formatur, ut p̄f. D. Bernardus serm. 41. in Cantico sequentibus exponit verbis: Hoc auro fugientia quedam, quasi veritatis signacula spondent se figuratos, hi quibus id ministerium est, superni auxilices atque internis angelis auxiliis inferturos. Quod ego non puto esse aliud, quam texere spirituales quasdam similitudines, & in ipsis purissima divina sapientia lenta animæ contemplantis conspectibus importare, ut videat saltem per speculum, & in nigmate, quod nondum facie ad faciem valet ultatenus inueniri. Divina sunt, & nisi expertis pro suis incognita, quæ effamur, quomodo videbiles in hoc mortali corpore, fide adhuc habente statum, & necdum propalata perspicui substantia luminis, jam tamen interim paræ in eundem contemplatio veritatis partes suas agere intra nos, vel ex parte praesumit, ita ut liecat usurpare etiam alicui nostrum, cui hoc da-

Remanserunt in Paulo quedam similitudines, impressæ visionis.

à Deo ipsi communicaentes,

Quomodo mens dormiat & vigilet.

tum defuper fuerit illud Apostoli : Nunc cognoscere ex parte. Item : Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem divinus aliquid raptum, & velut in velocitate corusci luminis interluxerit menti spiritu excedenti, sive ad imperamentum nimirum splendoris, sive ad doctrinam eam : continuo (nescio unde) adsum imaginatoria quædam rerum inferiorum similitudines infusis divinitus sensibus convenienter accommodatae, quibus quodammodo adumbrauit purissimus ille ac splendidissimus veritatis radius, & ipsi animæ tolerabilior fiat, & quibus communicare illum voluerit capabilius. Existimo tamen ipsis formati in nobis sanctorum suggestionibus Angelorum, sicut est contraria contraria & malas ingeri immisiones per Angelos malos non dubium est. Hæc ille. Ex quibus Bernardi verbis constat quomodo divinus veritatis radius menti coruscans ad temporementum nimirum splendoris ab Angelis non solum spirituales quædam similitudines, sed imaginariae quædam rerum inferiorum species efformentur, quibus quodammodo adumbrauit purissimus ille ac splendidissimus veritatis radius, ipsi animæ tolerabilior fiat, & ipsa ut possit comunicare aliis capabilius redditur.

Similiter quidem modo est philosophandum de illis divinis impressionibus menti Pauli à Verbo infusis, quæ quidem non tam ad temperamentum divinae visionis quam rerum in Verbo vita rum modo deferviebat. Nam hæ similitudines ita fuerunt menti Pauli adhuc viatori contemplatae, ut de divinis arcanis altissimam cognitionem qualis in via permittitur, fuerit consecutus.

Quod si Viris sanctis divina patientibus Angeli similitudines, quibus visa quantumvis arcana, attemperantur formari solent, quid existimabimus de Doctore Gentium ad divina esse ferentes subiectum visionem, nisi quod nobilissima & altissima species à DEO ei tunc temporis fuerint infusa, quibus aptior reddetur ad via arcana penetranda ac removenda. Quid autem enim dicitur visio divina essentia clara ab aliis enigmatis, visionibus, & impressio facta ab ipso DEO, ab ea que fuit ab Angelo, tantum discriminis inter species Pauli menti à DEO infusas, & illas, quæ Angelorum ministerio efformentur fatendum existimo.

Quales igitur erunt istæ species menti Pauli à DEO impressæ? an divinam essentiam representabant?

Respondeo illas similitudines reliktas in mente Pauli non representare ipsum objectum beatificum, scilicet divinam essentiam; nulla enim est species creata, quæ possit DEUM quidditative representare, alias Paulus DEUM videns per istas species semper esset beatus, sed istæ species sive similitudines tantum erant species rerum visatum in divina essentia, ut eruditè docet Cajeanus ex mente divi Thomæ prima parte, questione quinquagesima sexta, articulo quarto in fine Commentary.

Deinde si inquiratur cuius generis erunt nobilissima istæ species Pauli menti à DEO impressæ? Respondeo quantum mihi videatur, istæ species per se sunt à DEO infusa, quæ verè correspondent scientiam per se infusam. Nam ut ex vera Theologia constat, duplex est scientia infusa

Duplex

scientia : alia per se, alia quæ per accidens inservia dicuntur. Scientia vero per se infusa dicitur, infusa quæ sapientia postula: à Iolo DEO in anima genueretur, nec ullo modo labore proprio & exertione posset, utrumque deus ad cognoscendam & species intelligibiles ad representandum altioris sunt ordinis, quam possint attingi, aut acquiri in hac vita mortali; quia excedunt omnino humanum modum operandi, id est, omnem operationem, à gratia habituali, aut donis etiam Spiritus sancti promanantem, ut si anima infundenter species representanter quidditative, vel Angelum, vel naturam supernaturalem, ut gratiam aliosque habitus sive naturales fidei, spes & charitatis, & haec dicuntur species per se infusa; quia representant rei supernaturales creaturas, aut Angelicos spiritus, prout in se sunt, in species per se infusa.

Has species per se infusas, nō quæ remere, neque in meritio tanto Apostolo fuisse à DEO in ipso rapturnum Paulus concessas, affirmamus: quia congruum quidem viri debatur, & ratione conuentane, ut ei, cui in suorum concessa erat divina essentia manifesta visio, & puto compreheſere à DEO tunc temporis nova imprimentebant species ut postea memor fuerint ineffabilem ac divinorum arcanorum, quæ in divina essentia clarè complexerat, tales ab ipso DEO infundenter species, quales erant necessarie, ut quasi evidenter, & clarè representarent mystica, quæ in divina essentia viderat. Præterea oportebat, immo ipse divini proximæ ordo expostulabat, ut à DEO divo Paulo tales permittebantur tunc temporis species, ac eam lumen supernaturale, quæ essent immeditate speciebus & lumini in divina essentia visione interventientibus, sed nulla alia videntur species magis proximæ & immediatae divinae essentiae, quia supplet vicem species in visione beatifica, quam species per se infusa, de quibus loquimur; igitur tenendum est Paulo similes species à DEO fuisse infusas. Tales igitur species erant omnino supernaturales, & ut ita dicam, exemplaria ab essentia divina, ut docet Cajeanus tertia parte, questione undecima, articulo tertio, in quantum habet rationem speciei intelligibilis.

Hac eadem ratione probatur etiam divo Paulo. Quod lo fuisse à DEO infusam lumen nobilissimum & superius excellentissimum, lumen quidem immediatum mensu lumini gloriae, & paulo inferius illo, quod est apostoli secundum proportionatum speciebus per se infusa, ex conformato lumine, junctis speciebus per se infusa, resultat scientia per se infusa, quemadmodum divum Paulum post illum raptum confitante assertimus.

Simile verò lumen esse etiam participationem luminis gloriae; & ab eo quasi exemplatum, ex eo aperiè concipiuntur, quia sicut lumen gloriae recipit essentiam divinam ut adequatum objectum lucis, ita ut circa creaturem non veletur, prout in se sunt, nisi prius in DEO, & per divinam essentiam manifestantur. Qui modis cognoscendi creaturem altior est eo, quo cognoscuntur creature in seipsis. Præterea sicut lumen gloriae creaturem est quædam participatio luminis increati, & ad eundem ordinem quodammodo spectans; imitatur enim modum cogniti-

onis

a que per accidentem
o per le infida docim
a lolo DEO in tubo po
ab ore proprio & tunc po
parari, quia lumen
es intelligibiles ad tu
ordinis, que pot
in hac via moni
cam modum op
erationem, & g
etiam Spiritus luci
infundentes fa
cilitate, vel Ang
matorem, vel ge
nitor species per se
e supernumerarie
s, prout in felicite
caus supernumeraria

nis ejus, quia sicut DEUS est quasi objectum
adaequatum cognitionis ejus, & nihil aliud per
illud videt, nisi in se, & per seipsum, ita
suo modo se habet lumen glorie creatum, quo
Beati vident DEUM, & creature prout in
DEO sunt.

Simili igitur modo lumen scientiae infusa, de
quo loquimur, est quedam participatio lumi
nis glorie, quo scilicet DEUS ipse, prout in
se est, non videatur, neque creature prout in
DEO lumen videntur, tamen DEUS ipse prout est
causa creaturarum, & prout in ipsis altiori mo
do representantur, nempe per species nobilissi
mas ab ipsa divina essentia exemplificatas per lu
men euam alissimum ab ipso lumine glorie par
ticipatum, ipso vero aliquantulum inferius.
Itud verò lumen appellatur à d. vo Thoma ter
tia parte, questione undecima, articulo quarto,
lumen spirituale glorie, ut conditum est à lu
mine glorie, quod quidem, ut bene adver
ti. Cajetanus questione undecima, articulo sexto,
propositionibus d. vs Thomas ponens sci
entiam alios ordinis in anima humana, posuit
species alios ordinis, & lumen quoque al
tioris ordinis, sub quo clare cognoscunt ea,
qua per species infusa representantur. Ita au
tem species, ut idem Cajetanus affirmat, ea
dem questione articulo primo. Sunt adeo altioris
ordinis, ut imitantur divinam essentiam, ut
representantem naturam quamlibet secundum
se, quare lumen omnino debet esse alias & sub
limites, quo clare & evidenter cognoscantur divini
na mysteria in eis representata.

De hoc lumine huiusmodi divinitus infuso loqui
tur Apostolus prima Corinthis secundo illis ver
bis: Neque oculus videt, neque auris audit, neque in cor hominis ascendit, que preparavit DEVS
diligentibus se. Nobis autem revelavit DEVS per Spi
ritum suum, Spiritus enim omnia scrutatur etiam
profunda DEI. Ubi per verbum Spiritus aperte A
postolus indicat, lumen spirituale ubi à DEO
infusum, & revelatum tempore scilicet divinæ
visionis, quo profunda DEI mysteria Apostolus
hoc lumine per sensus scrutabatur & cognosce
bat. In quo loco, ut nota Ambrosius, Paulus de seipso loquitur tacitè indicat, se suis
se eximia quadam rerum divinarum scientia im
batum; verba Ambrosi hæc sunt: Hic ergo
singularis Apostolus est, qui hanc gratiam con
secutus est, quia Trinitas mysticum à nullo
sibi potuit explanari. Unde & vas electionis di
vino iudicio vocatus est, faciliè autem conji
ci potest in his verbis, insinuare Paulum divinam
illam reverentiam, qua, ut ipse loquitur 2.
Corinthis 12., raptus in paradisum, audivit ar
cana verba, qua non licet homini loqui. Ne quis
autem suspicaretur hanc cœlestem & divinam sa
cientiam adeo esse occultam, ut nec ipso quidem

spiritu explicari possit, lobdit: Spiritus e
nim omnia scrutatur, etiam profunda DEI. ubi
Chrysostomus & Theodoreus aduentum, scruta
tandive bonum acquisitum, & accurasam DEI co
gnitionem denotare; nam & iudee Apostolus
paulò inferiuscum de DEO loquitur, eodem ver
bo utitur, de quo etiam legimus Scrutans corda
& renes DEVS, qui intimos animi cœclius pet
vadit ac ostendit. Quod autem additum est iam pro
fundâ DEI genere habetur: DEI profunditatem, id est,
que sunt penitus absoluta.

Potes, cum Apostolus per istam tamen cognoscere mysteria fidei evidenter, & per istam

An Apo
stoli hac
doratus

cognitionem fidei habitum amiserit?

Respondet scientiam per se infinitam, quan
tum est ex vi ipsius, non excludit habitum si
dei; Dico, quantum est ex vi ipsius; nam si fidei am
pliante conjugatur cum evidentiā in attestante,
vel cum scientia beata ut conjuncta est in Chri
sto Domino, non dubium, quoniam omnino ex
cludit fidei habitum; at in d. vo Pauli scientia
per se infinita est si non fuerit conjuncta visioni beat
ifice, quia in instanti, quo d. vs Paulus vi
dit essentiam divinam, nondominat scientia in in
fusa donatus, quia haec à DEO quasi visionis
divinae reliquie, ut ei transacta visione posset
inserire ad arcana divina cognoscenda infunde
batur; cum etiam, quia hec virtus beata per
modum transacti communica habitum fidei
in Pauli non excludebat, ut egregie docet d.
vs Thomas 2. 2. questione 173. articulo 3. ad
3: Multo minus scientia per se infinita habitum fi
dei excluderet.

Quare dicendum existimo, in Paulo non re
manens fidem, nisi in preparatione animi tan
tum, ut docet Cajetanus 2. 2. ubi supra, quia
habuit evidenter iam in attestante, ut aperte docet
Medina prima secunda questione 67. articulo 4. dub.
2. Et ideo ipse existimat evidentiā in attestante
non esse contraria fidei, verior tamen sententia
tener, cum hac evidentiā non posse compati a
ctum fidei.

Pro hac re nondum est cum magistro Sua
rez 2. 2. disputatione 8. sect. 5. n. 10. cognitionem e
videnter in testificari posse esse duplēcē: u
t tur & ex
nam fundatam in visione beatifica, quia quis clare plicatur
videt DEUM esse, qui loquitur, qualiter habuit S. evidentiā
Paulus videns divinam essentiam, haec est eviden
tia in attestante, quia fundatur tantum in signis, in atte
stante, & plicatur videtur DEUM esse, qui loquitur, qualiter habuit S.
ve effectibus creatis, quae supernaturalibus quae ipsum
testificantur supernaturaliter manifestant. Prior
evidentiā verē excludit fidem; quod non facit e
videntiā, quia fundatur in signis, vel
effectibus creatis, onde potest es
se cum fidei.